

"לַבְּנֵינָהּ שֶׁל הַלֵּכָה"

סיכום הלכות שבת שנאמרו בשבת בישיבה מפי מו"ר רה"י

מלאכת בישול – חלק א

ב. ממאכל המבושל כמאכל בין דרוסאי עד רמת בישול של מבושל כל צרכו.

ג. ממבושל כל צרכו ואילך.

לגבי השלב הראשון- אין חולק ששייכת כאן מלאכת בישול. ע"י פעולת האדם הדבר תוקן וכעת הוא ראוי לאכילה. אמנם רוב בני אדם לא אוכלים אותו אבל מתוך שהוא ראוי לאכילה יש בזה חיוב. פעולה זו אסורה מדאורייתא לכולי עלמא³.

לגבי השלב השני- לחלק גדול מן הראשונים אין יותר חיוב בישול⁴ ואולי יש איסור דרבנן למקצת דעות. ואילו לרמב"ם⁵ ולרוב הראשונים כל עוד המאכל לא מבושל ב-100% (היינו מבושל כל צרכו) זהו איסור דאורייתא.

השלחן ערוך פסק כרמב"ם וסיעתו וכתב "...ואפילו נתבשל כמאכל בן דרוסאי שייך בו בישול..."⁶.

לכן, אם יש לנו ספק אם תבשיל מוכן או לא, זהו ספק דאורייתא!

למשל, הרב מרדכי אליהו זצ"ל טען בשיעורו כאן בישיבת הכותל שנס קפה אולי

כבואנו לעסוק בהלכות בישול בשבת עלינו תחילה להגדיר את עצם מלאכת בישול.

מלאכת בישול היא מלאכה האסורה מדאורייתא והיא: תיקון הדבר וריכוכו ע"י חום¹.

יש לציין שמלאכת בישול קיימת גם בדברים אחרים שאינם תבשילים. למשל, גם אדם שגרם לריכוכה של מתכת עבר על איסור בישול בשבת. לענייננו נעסוק בבישול השייך במאכלי השבת.

בוודאי ש'בישול' שייך בדבר שאינו מבושל.

נשאל, מה יהיה הדין בדבר מבושל חלקית? האם האיסור שייך גם בדבר שכבר החל את תהליך הבישול?

כדי לענות על השאלה נקדים שישנם שלושה שלבים בתהליך הבישול:

א. ממאכל שאינו מבושל כלל עד רמת בישול של מבושל כמאכל בין דרוסאי².

¹ לשון הרמב"ם: בין שריפה גוף קשה באש או שהקשה גוף רך, הרי זה חייב משום מבשל.

² נחלקו הראשונים מהו שיעור בישולו של מאב"ד: לרש"י- שליש בישול, לרמב"ם- חצי בישול.

שיעור זה נמדד ע"י חלוקת הזמן שבו לוקח לתבשיל להתבשל לגמרי אחרי שהגיע לחום של יד סולדת בו (חזו"א). לרש"י אם עבר שליש מזמן זה התבשיל כבר נקרא מבושל כמאב"ד ואילו הרמב"ם מצריך חצי מזמן הבישול המלא.

למושג זה יש משמעויות רבות להלכה בכמה נושאים.

³ גמ' מנחות נז. , רמב"ם פרק ט מהלכות שבת, הלכה ה.

⁴ רשב"א, שבת לט.

⁵ שם, פרק ט, הלכה ג.

⁶ סימן שיח, סעיף ד.

על פלטה? עניתי שלכתחילה יש לאסור בזה משום דלא הותרה ע"י גוי מלאכה דאורייתא.

המשותף לכל הנ"ל הוא שפעולת האדם קרבה את גמר הבישול (אע"פ שגמר הבישול היה מגיע ממילא גם ללא התערבות האדם!).

אחרי שהתבשיל מגיע לדרגת 'מבושל כל צרכו' שייך בו את המושגים 'מצטמק ויפה לו'⁹ ו'מצטמק ורע לו'¹⁰. יש החושבים בטעות שאיסור בישול שייך גם כשהתבשיל מוכן והוא בגדר 'מצטמק ויפה לו', ואינו כן. לכן, אם המאכל מוכן לאכילה (=מבושל כל צרכו), ואם יישאר על הפלטה זה ישביח אותו יותר (=מצטמק ויפה לו), יהיה מותר לעשות בו את הדברים שנמנו לעיל (להחזיר לפלטה, להזיז למקום חם יותר וכו').

אינו מבושל ב-100% אלא רק ב-99.9%, ולכן הוא מכין נס קפה רק בכלי שלישי.

יש להוסיף עוד, שגם במקרה בו המאכל עתיד להגיע ל-100% בישול וכעת נמצא למשל ב-90% בישול **אסור מהתורה לקרב את גמר הבישול⁷** (היינו לעשות פעולה שתזרוז את סיום הבישול).

נביא מספר נ"מ בעניין:

(א) אם סיר עומד על הפלטה, והמאכל שבתוכו לא הגיע לרמת בישול של 'מבושל כל צרכו', **אסור להזיז את הסיר למקום חם יותר על הפלטה.**

(ב) אם הורידו את הסיר הנ"ל, **אסור להחזירו לפלטה.**

(ג) אם פותחים את המכסה כדי לראות מה מצב התבשיל ומתברר שהתבשיל לא מבושל כל צרכו, **אסור לשוב ולכסותו.⁸**

(ד) אם כיסו מערב שבת את הסירים שע"ג הפלטה בשמיכות באופן המותר, והתבשיל לא מבושל כל צרכו, אין להוסיף במהלך השבת שמיכות נוספות.

(ה) גם ע"י גוי אסור לגרום לזירוז סיום הבישול.

בעבר נשאלתי על מצב בו סיר עם חמין עמד על אש מכוסה וכבתה. והתבשיל שבפנים עדיין לא היה מבושל כל צרכו. השאלה הייתה האם מותר לצרף על ידי גוי את תכולת הסיר לסיר גדול אחר שעמד

⁹ היינו שתוספת הבישול מועילה לתבשיל אע"פ שהוא כבר מבושל לגמרי. לדוג': משאירים צ'ולנט על הפלטה אע"פ שהוא מבושל כדי ש"יקבל צבע".

¹⁰ היינו שתוספת הבישול מזיקה לתבשיל.

⁷ רעק"א, סימן שיח, ס"ק א.

⁸ בבית הרב שליט"א נוהגים שלא לפתוח בליל שבת את מכסי הסירים המיועדים לסעודת הבוקר.

פרשת "לך-לך",

בס"ד
ה'תשע"ד

